

พระราชบัญญัติสมาคมการค้า
พ.ศ. ๒๕๐๙

พระราชบัญญัติ
สมาคมการค้า พ.ศ. ๒๕๐๙
ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๙
เป็นปีที่ ๒๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยสมาคมการค้า จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. ๒๕๐๙”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือ ซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สมาคมการค้า” หมายความว่า สถาบันที่บุคคลหลายคนซึ่งเป็นผู้ประกอบวิสาหกิจจัดตั้งขึ้นเพื่อทำการส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจอันมิใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้แบ่งปันกัน

“ผู้ประกอบการวิสาหกิจ” หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบธุรกิจทางการค้า อุตสาหกรรมหรือการเงิน และให้หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งประกอบธุรกิจอื่นใดในทางเศรษฐกิจที่รัฐมนตรีจะได้กำหนดในกฎกระทรวง

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนกลางสมาคมการค้า หรือนายทะเบียนสมาคมการค้าประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่น เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้^๑

^๑ เดิมชื่อกระทรวงเศรษฐกิจเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงพาณิชย์โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๖๑ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๕

^๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๓ ตอนที่ ๓๘ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๙

หมวด ๒
การจัดตั้งสมาคมการค้า

มาตรา ๖ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ ห้ามมิให้ผู้ประกอบวิสาหกิจตกลงเข้ากันเพื่อทำการส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจในรูปอื่นใดนอกจากเป็นสมาคมการค้าตามพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น

มาตรา ๗^๓ ให้จัดตั้งสำนักงานกลางทะเบียนสมาคมการค้าขึ้นในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ เพื่อควบคุมการออกใบอนุญาตและการจดทะเบียนสมาคมการค้าทั่วราชอาณาจักร และทำหน้าที่เป็นสำนักงานทะเบียนสมาคมการค้าประจำกรุงเทพมหานคร

ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้จัดตั้งสำนักงานทะเบียนสมาคมการค้าประจำจังหวัดขึ้นตรงต่อสำนักงานกลางทะเบียนสมาคมการค้า

ให้อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามอบหมายเป็นนายทะเบียนกลางสมาคมการค้าและนายทะเบียนสมาคมการค้าประจำกรุงเทพมหานคร และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนอกจากกรุงเทพมหานครหรือผู้ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นนายทะเบียนสมาคมการค้าประจำจังหวัด

มาตรา ๘ ห้ามมิให้ผู้ใดจัดตั้งสมาคมการค้า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน การตั้งสาขาสมาคมการค้าจะกระทำมิได้

มาตรา ๙ การขออนุญาตนั้น ให้ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนยื่นคำขออนุญาตนายทะเบียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขออนุญาตและพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อบังคับไม่ขัดต่อกฎหมายไม่เป็นภัยต่อเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ หรือต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและผู้เริ่มก่อการจัดตั้งเป็นผู้ซึ่งมีความประพฤติดี ให้นายทะเบียนสั่งอนุญาตและออกใบอนุญาตสมาคมการค้าให้แก่ผู้ขออนุญาต พร้อมทั้งจดทะเบียนสมาคมการค้าให้ด้วย^๔

ถ้านายทะเบียนมีคำสั่งไม่อนุญาต ให้แจ้งคำสั่งเป็นหนังสือไปยังผู้ขออนุญาตโดยมิชักช้า ผู้ขออนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ โดยยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรี ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

การอนุญาตให้ตั้งสมาคมการค้าและการเลิกสมาคมการค้า ให้นายทะเบียนกลางสมาคมการค้าประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๑ ให้สมาคมการค้าที่ได้รับใบอนุญาตและจดทะเบียนแล้วเป็นนิติบุคคล

มาตรา ๑๒ ถ้าใบอนุญาตสมาคมการค้าสูญหายหรือถูกทำลาย ให้สมาคมการค้ายื่นคำขอรับใบแทน

มาตรา ๑๓ สมาคมการค้าต้องมีข้อบังคับ และข้อบังคับนั้นอย่างน้อยต้องมีข้อความดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อ
- (๒) วัตถุประสงค์
- (๓) ที่ตั้งสำนักงาน
- (๔) วิธีรับสมาชิกและให้สมาชิกออกจากสมาคมการค้า ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

^๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

^๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

(๕) การดำเนินกิจการของสมาคมการค้า การตั้ง การออกจากตำแหน่ง และการประชุมของกรรมการ ตลอดจนการประชุมใหญ่

ข้อบังคับของสมาคมการค้าต้องนำไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนพร้อมกับการยื่นคำขออนุญาตจัดตั้งสมาคมการค้า ก่อนออกใบอนุญาต ถ้านายทะเบียนเห็นสมควรจะสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับนั้นก็ได้

มาตรา ๑๔^๕ (ยกเลิก)

มาตรา ๑๕ ชื่อของสมาคมการค้าต้องเป็นอักษรไทยแต่จะมีอักษรต่างประเทศกำกับไว้ท้ายหรือใต้ชื่ออักษรไทยด้วยก็ได้ และจะใช้ชื่อได้แต่เฉพาะที่ปรากฏในข้อบังคับเท่านั้น ห้ามมิให้ใช้ข้อความ “แห่งประเทศไทย” หรือข้อความที่มีความหมายในทำนองเดียวกัน ประกอบเป็นชื่อของสมาคมการค้า

ให้สมาคมการค้าจัดให้มีป้ายชื่ออ่านได้ชัดเจนติดไว้ที่หน้าสำนักงาน

มาตรา ๑๖ ห้ามมิให้บุคคลใดใช้ชื่อที่มีอักษรไทยประกอบว่า “สมาคมการค้า” หรืออักษรต่างประเทศ ซึ่งแปลหรืออ่านว่า “สมาคมการค้า” ในดวงตรา ป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจ โดยมีได้เป็นสมาคมการค้า เว้นแต่เป็นการใช้ในการขออนุญาตจัดตั้งสมาคมการค้า

มาตรา ๑๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ มาสอบถาม หรือให้ส่งเอกสารมาเพื่อประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการขออนุญาตจัดตั้งสมาคมการค้าได้

หมวด ๓

การดำเนินกิจการของสมาคมการค้า

มาตรา ๑๘ ให้สมาคมการค้ามีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินกิจการของสมาคมการค้า และเป็นผู้แทนของสมาคมการค้าในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้คณะกรรมการจะมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งคนใด หรือหลายคนทำการแทนก็ได้

มาตรา ๑๙ นอกจากการออกจากตำแหน่งกรรมการตามข้อบังคับของสมาคมการค้าแล้ว ให้กรรมการสมาคมการค้าออกจากตำแหน่งเมื่อเป็นบุคคลล้มละลาย หรือเมื่อต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ และไม่มีสิทธิเป็นกรรมการสมาคมการค้าใด ๆ อีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสามปีนับแต่ได้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายหรือนับแต่วันพ้นโทษ

มาตรา ๒๐ สมาชิกของสมาคมการค้ามีสิทธิขอตรวจสอบกิจการและทรัพย์สินของสมาคมการค้าได้ โดยยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อสมาคมการค้า

มาตรา ๒๑ สมาคมการค้าจะดำเนินกิจการได้แต่เฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจประเภทที่อยู่ในวัตถุที่ประสงค์

(๒) สนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิก แก้ไขอุปสรรคข้อขัดข้องต่าง ๆ รวมทั้งเจรจาทำความตกลงกับบุคคลภายนอกเพื่อประโยชน์ร่วมกันในการประกอบวิสาหกิจประเภทที่อยู่ในวัตถุที่ประสงค์ สอดส่องและติดตามความเคลื่อนไหวของตลาดการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศเกี่ยวกับสินค้าที่สมาชิกประกอบวิสาหกิจ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การค้า การเงิน เศรษฐกิจหรือความมั่นคงของประเทศ

^๕ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

(ก) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิสาหกิจประเภทที่อยู่ในวัตถุประสงค์ แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ในทางวิชาการ ตลอดจนข่าวสารการค้าอันเกี่ยวกับวิสาหกิจนั้น ๆ

(ข) ขอสถิติหรือเอกสาร หรือขอทราบข้อความใด ๆ จากสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินวิสาหกิจประเภทที่อยู่ในวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ด้วยความยินยอมของสมาชิก

(ค) ส่งเสริมคุณภาพของสินค้าที่ผลิตหรือจำหน่ายโดยผู้ประกอบวิสาหกิจที่เป็นสมาชิกให้เข้ามาตรฐาน ตลอดจนวิจัยและปรับปรุงวิธีการผลิตและการค้าให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

(ง) ร่วมมือกับรัฐบาลในการส่งเสริมการค้า อุตสาหกรรม การเงิน หรือธุรกิจอื่นใดในทางเศรษฐกิจอันอยู่ในวัตถุประสงค์

(จ) ส่งเสริมการผลิตเพื่อให้สินค้ามีปริมาณเพียงพอแก่ความต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ

(ฉ) ทำความตกลงหรือวางระเบียบให้สมาชิกปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติ เพื่อให้การประกอบวิสาหกิจประเภทที่อยู่ในวัตถุประสงค์ได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

(ช) ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างสมาชิกหรือระหว่างสมาชิกกับบุคคลภายนอกในการประกอบวิสาหกิจ

มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้สมาคมการค้ากระทำการใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑)^๖ ประกอบวิสาหกิจโดยสมาคมการค้าตัวเอง หรือเข้าดำเนินการในการประกอบวิสาหกิจของสมาชิก หรือเข้ามีส่วน ถือหุ้น เป็นหุ้นส่วน หรือร่วมทุนในการประกอบวิสาหกิจกับบุคคลใด ๆ เว้นแต่เป็นการถือตราสารหนี้ หรือเข้าถือหุ้นในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีผู้บริจจาคหรือมอบให้แก่สมาคมการค้า

(๒) ดำเนินการด้วยประการใด ๆ ในอันที่จะกีดราคาสินค้าหรือค่าบริการให้ตกต่ำเกินสมควรหรือทำให้สูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดปั่นป่วนเกี่ยวกับราคาสินค้าหรือค่าบริการ

(๓)^๗ ให้เงิน หรือให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิกหรือบุคคลอื่นใด เว้นแต่เป็นการให้เพื่อการกุศลสาธารณะ หรือตามหน้าที่ศีลธรรม หรือตามควรแก่อัธยาศัยในสังคม หรือเพื่อเป็นสวัสดิการแก่พนักงานของสมาคมการค้า

(๔) ดำเนินการด้วยประการใด ๆ เพื่อเพิ่ม ลด หรือจำกัดปริมาณการผลิต ปริมาณสินค้าที่จำหน่ายหรือบริการอื่นและการดำเนินการดังกล่าวนั้นเป็นผลเสียหายแก่ตลาดการค้า การเงิน ภายในหรือภายนอกประเทศ หรือเศรษฐกิจของประเทศ

(๕) ดำเนินการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำลายการแข่งขันอันพึงมีตามปกติวิสัยของการประกอบวิสาหกิจ เว้นแต่จะเป็นการปฏิบัติตามนโยบายหรือระเบียบของทางราชการ

(๖) ดำเนินการด้วยประการใด ๆ อันอาจเป็นภัยต่อเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ หรือต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๗) กีดกันหรือขัดขวางมิให้ผู้ใดซึ่งมีคุณสมบัติที่จะเป็นสมาชิกได้ตามข้อบังคับของสมาคมการค้า เข้าเป็นสมาชิก หรือบังคับด้วยประการใด ๆ ให้เข้าเป็นสมาชิกโดยผู้ผู้นั้นไม่สมัครใจ หรือให้สมาชิกออกจาก สมาคมการค้าโดยเจตนาอันไม่สุจริตหรือขัดต่อข้อบังคับของสมาคมการค้า

(๘) เปิดเผยสถิติ เอกสาร หรือข้อความอันเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนได้เสียโดยเฉพาะของสมาชิกผู้ใด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากสมาชิกผู้นั้น

(๙) ให้ หรือยอมให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่กรรมการดำเนินกิจการในหน้าที่ของกรรมการ

^๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

^๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๒๓ ห้ามมิให้สมาคมการค้าแบ่งปันผลกำไรหรือรายได้ให้แก่สมาชิก หรือดำเนินการในทาง
การเมือง

หมวด ๔
การควบคุมสมาคมการค้า

มาตรา ๒๔ ให้นายทะเบียนมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้กรรมการหรือสมาชิกมาชี้แจงข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับกิจการของสมาคมการค้า หรือให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือรายงานการประชุมของสมาคมการค้าได้

มาตรา ๒๕ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไป
ตรวจสอบในสำนักงานของสมาคมการค้าได้ในระหว่างเวลาทำงานของสมาคมการค้า

ในการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อผู้ซึ่ง
เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด

ในการปฏิบัติการของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก
สะดวกหรือช่วยเหลือตามสมควร หรือให้คำชี้แจงแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ขอร้อง

มาตรา ๒๖ ให้สมาคมการค้าจัดทำทะเบียนสมาชิกเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานของสมาคมการค้า และ
ให้ส่งสำเนาทะเบียนสมาชิกรายนั้นแก่นายทะเบียนภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาตและ จด
ทะเบียนเป็นสมาคมการค้า ทะเบียนสมาชิกรายนั้นอย่างน้อยให้มีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและสัญชาติของสมาชิก
- (๒) ชื่อที่ใช้ในการประกอบวิสาหกิจและประเภทของวิสาหกิจ
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานของสมาชิก
- (๔) วันที่เข้าเป็นสมาชิก

เมื่อมีการรับสมาชิกใหม่หรือมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับทะเบียนสมาชิก ให้สมาคมการค้าแจ้ง การ
รับสมาชิกใหม่ หรือการเปลี่ยนแปลงนั้น ต่อนายทะเบียนภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับสมาชิกใหม่หรือมี
การเปลี่ยนแปลง

มาตรา ๒๗ ให้สมาคมการค้าจัดทำงบดุลอย่างน้อยครั้งหนึ่งในรอบสิบสองเดือน อันจัดว่าเป็น รอบ
ปีในทางบัญชีของสมาคมการค้า

งบดุลนั้นต้องมีรายการแสดงจำนวนสินทรัพย์และหนี้สินของสมาคมการค้า กับทั้งบัญชีรายรับ
รายจ่าย งบดุลต้องทำให้แล้วเสร็จและจัดให้มีผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติต่อที่ประชุมใหญ่ของ
สมาคมการค้าภายในกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่สิ้นปีการบัญชี

มาตรา ๒๘ ให้สมาคมการค้าจัดทำรายงานประจำปี แสดงผลการดำเนินกิจการของสมาคมการค้าเสนอ
ต่อที่ประชุมใหญ่ในคราวที่เสนองบดุล และให้ส่งสำเนารายงานกับงบดุลไปยังนายทะเบียนภายในกำหนดสามสิบวัน
นับแต่วันที่มีการประชุมใหญ่

มาตรา ๒๙ การแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อบังคับของสมาคมการค้าจะกระทำได้ก็แต่โดยมติของที่
ประชุมใหญ่ และต้องนำไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ประชุมใหญ่ ลงมติ

แต่ถ้านายทะเบียนเห็นว่า การแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อบังคับนั้นขัดต่อวัตถุประสงค์ของสมาคมการค้าหรือขัดต่อกฎหมาย ห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อบังคับนั้น

ถ้านายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนการแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อบังคับ ให้นำมาตรา ๑๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ การตั้งกรรมการหรือการเปลี่ยนตัวกรรมการของสมาคมการค้า ต้องนำไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันตั้งหรือเปลี่ยนตัวกรรมการ

ถ้านายทะเบียนเห็นว่าผู้ได้รับการตั้งให้เป็นกรรมการนั้นเป็นผู้ซึ่งมีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าอาจเป็นภัยต่อเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ หรือต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน นายทะเบียนมีอำนาจไม่รับจดทะเบียนผู้นั้นเป็นกรรมการของสมาคมการค้าได้^{๘๘}

มาตรา ๓๑ ผู้ใดประสงค์จะขอตรวจหรือคัดเอกสาร หรือขอให้คัดและรับรองสำเนาเอกสารเกี่ยวกับสมาคมการค้า ให้ยื่นคำขอตามแบบที่นายทะเบียนกลางสมาคมการค้ากำหนด

มาตรา ๓๒ เมื่อปรากฏว่าคณะกรรมการ กรรมการหรือสมาชิกของสมาคมการค้ากระทำการใด ๆ อันอาจเป็นภัยต่อเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ หรือต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้คณะกรรมการ กรรมการหรือสมาชิกล้มระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

มาตรา ๓๓ เมื่อสมาคมการค้ากระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้กรรมการทั้งคณะหรือเป็นรายบุคคลออกจากตำแหน่งได้ ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการหรือกรรมการนั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการสมาคมการค้าอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่ถูกรัฐมนตรีสั่งให้ออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๓๔ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสมาคมการค้าใดจะดำเนินการไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจเป็นภัยต่อเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ หรือต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้สมาคมการค้าตั้งแต่วันเวลาประชุมทุกคราวมาให้นายทะเบียนทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน ในกรณีเช่นนี้ให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปฟังการประชุมได้

สมาคมการค้าใดไม่แจ้งวันเวลาประชุมตามคำสั่งของนายทะเบียน ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้สมาคมการค้าตั้งแต่วันเวลาประชุมได้ครั้งหนึ่งไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนสั่ง

ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งให้งดการประชุม ให้นำมาตรา ๑๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๕^{๘๙} ถ้าที่ประชุมใหญ่ของสมาคมการค้าลงมติอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อบังคับของสมาคมการค้า เมื่อสมาชิกคนหนึ่งคนใดหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอ ให้ศาลเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่นั้นเสีย แต่ในกรณีที่สมาชิกร้องขอให้เพิกถอนให้กระทำภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ลงมตินั้น

มาตรา ๓๖^{๙๐} ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้เลิกสมาคมการค้าได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อปรากฏว่าการกระทำของสมาคมการค้าผิดต่อกฎหมาย หรือเป็นภัยต่อเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ หรือต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

^{๘๘} แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๘๙} แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๙๐} แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒) เมื่อสมาคมการค้าปฏิบัติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ และการกระทำนั้นเป็นการเสียหายอย่างร้ายแรง

(๓) เมื่อสมาคมการค้าไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปหรือหยุดดำเนินกิจการตั้งแต่สองปีขึ้นไป

(๔) เมื่อปรากฏว่าสมาคมการค้าให้ หรือยอมให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่กรรมการดำเนินกิจการในหน้าที่ของกรรมการ

กรรมการของสมาคมการค้าที่รัฐมนตรีสั่งให้เลิกตาม (๑) (๒) หรือ (๔) ผู้ใดซึ่งมีส่วนในการกระทำอันเป็นเหตุให้สมาคมการค้าอันถูกรัฐมนตรีสั่งให้เลิก ไม่มีสิทธิเป็นกรรมการสมาคมการค้าอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่รัฐมนตรีสั่งให้เลิกสมาคมการค้าอัน

หมวด ๕

การเลิกสมาคมการค้า

มาตรา ๓๗ สมาคมการค้าย่อมเลิกด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้ามีข้อบังคับกำหนดให้เลิกในกรณีใด เมื่อมีกรณีนั้น

(๒) ถ้าตั้งโดยมีกำหนดเวลา เมื่อสิ้นกำหนดเวลานั้น

(๓) เมื่อที่ประชุมใหญ่ลงมติให้เลิก

(๔) เมื่อล้มละลาย

(๕) เมื่อรัฐมนตรีสั่งให้เลิกตามมาตรา ๓๖

ให้สมาคมการค้าที่เลิกตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่เกิดมีเหตุที่ทำให้เลิก

มาตรา ๓๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๐ วรรคสาม เมื่อสมาคมการค้าใดเลิกไป เพราะเหตุใดเหตุหนึ่งตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๗ ให้นายทะเบียนเพิกถอนใบอนุญาตและขีดชื่อสมาคมการค้าอันออกจากทะเบียน ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสมาคมการค้าอันคงดำเนินการต่อไปได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชีเท่านั้น

มาตรา ๓๙ การชำระบัญชีสมาคมการค้าซึ่งเลิกตามมาตรา ๓๗ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๐ เมื่อได้ชำระบัญชีแล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดจะแบ่งให้แก่สมาชิกของสมาคมการค้าไม่ได้ ทรัพย์สินทั้งนั้นจะต้องโอนไปให้แก่บุคคลอื่นที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการกุศลสาธารณะตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับของสมาคมการค้า หรือถ้าไม่ได้ระบุไว้ก็ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ว่าจะโอนไปให้แก่บุคคลใดที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการกุศลสาธารณะ ในกรณีนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ให้ทรัพย์สินที่เหลือนั้นตกเป็นของรัฐ

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ หรือมาตรา ๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๒ ผู้ใดเป็นสมาชิกของสมาคมการค้าที่มีได้รับอนุญาตตามมาตรา ๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๔๓^{๑๑} (ยกเลิก)

มาตรา ๔๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าสิบบาทจนกว่าจะได้จัดการแก้ไขให้ถูกต้อง

มาตรา ๔๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าสิบบาทจนกว่าจะเลิกใช้

มาตรา ๔๖ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๒๔ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕ วรรคสี่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๔๗ สมาคมการค้าใดไม่ยอมให้สมาชิกตรวจสอบกิจการและทรัพย์สินของสมาคมการค้านั้นตามมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๔๘ สมาคมการค้าใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ หรือมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๔๙ กรรมการของสมาคมการค้าผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ หรือกระทำการอันเป็นการผิดวัตถุประสงค์ที่ประสงค์ของสมาคมการค้าและการกระทำนั้นเป็นภัยต่อเศรษฐกิจความมั่นคงของประเทศ หรือต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

มาตรา ๕๐ สมาคมการค้าใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ หรือมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๕๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๕๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๓ หรือยังขึ้นเป็นกรรมการหรือสมาชิกของสมาคมการค้าที่เลิกตามมาตรา ๓๗ หรือตามมาตรา ๕๕ วรรคสาม แล้ว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓ สมาคมการค้าใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๗ วรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๙ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๕๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๔/๑^{๑๒} บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้ว ให้คดีเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

^{๑๑} ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๑๒} เพิ่มโดยพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๕ บรรดาสมาคมที่ได้จดทะเบียนเป็นสมาคมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ อันมีลักษณะหรือวัตถุประสงค์อย่างเดียวกับสมาคมการค้า หากประสงค์จะเป็นสมาคมการค้าตามพระราชบัญญัตินี้ต้องขออนุญาตเป็นสมาคมการค้าภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อได้รับอนุญาตให้เป็นสมาคมการค้าตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้นายทะเบียนสมาคมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขีดชื่อสมาคมนั้นออกเสียจากทะเบียนสมาคม

บรรดาทรัพย์สินและหนี้สินของสมาคมที่มีลักษณะหรือวัตถุประสงค์อย่างเดียวกับสมาคมการค้าที่ได้รับอนุญาตและจดทะเบียนเป็นสมาคมการค้าตามพระราชบัญญัตินี้ ให้โอนมาเป็นของสมาคมการค้าที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่

ถ้าสมาคมที่มีลักษณะหรือวัตถุประสงค์อย่างเดียวกับสมาคมการค้าที่ได้จดทะเบียนเป็นสมาคมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ขออนุญาตเป็นสมาคมการค้าตามพระราชบัญญัตินี้ ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นอันเลิก และให้นายทะเบียนสมาคมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขีดชื่อสมาคมนั้นออกเสียจากทะเบียนสมาคม

ถ้าสมาคมไม่พอใจในคำสั่งของนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ให้ขีดชื่อออกจากทะเบียนสมาคมก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ โดยยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรี ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

ค่าธรรมเนียม

---

(๑) คำขอ	ฉบับละ	๒	บาท
(๒) ใบอนุญาตสมาคมการค้า	ฉบับละ	๕๐๐	บาท
(๓) ใบแทนใบอนุญาตสมาคมการค้า	ฉบับละ	๕๐	บาท
(๔) การจดทะเบียนแก้ไขหรือเพิ่มเติม ข้อบังคับ หรือการจดทะเบียนตั้ง หรือเปลี่ยนตัวกรรมการ	ครั้งละ	๕	บาท
(๕) การขอตรวจหรือคัดเอกสาร	ครั้งละ	๕	บาท
(๖) การขอให้คัดและรับรองสำเนา เอกสาร	ฉบับละ	๒๐	บาท

หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. ๒๕๐๙ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในเวลานี้ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยสมาคมการค้าโดยเฉพาะ สมาคมการค้าต่าง ๆ ที่มีอยู่ได้จดทะเบียนเป็นสมาคมธรรมดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการของสมาคมการค้าย่อมแตกต่างกับสมาคมธรรมดาเป็นอันมาก และสมาคมการค้าย่อมมีอิทธิพลสำคัญเกี่ยวกับการค้าและเศรษฐกิจของประเทศ และอาจดำเนินการอันทำให้เกิดความปั่นป่วนแก่ตลาดการค้าหรือตลาดการเงินทั้งในประเทศและนอกประเทศ หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการกระทบกระเทือนการครองชีพของประชาชนได้ จึงเป็นการสมควรที่จะแยกสมาคมการค้าออกจากสมาคมธรรมดา และวางระเบียบในการจัดตั้ง กำหนดขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการของสมาคมการค้า และการควบคุมการดำเนินงานของสมาคมการค้า ทั้งกำหนดข้อห้ามมิให้สมาคมการค้าดำเนินการใด ๆ อันจะเป็นผลกระทบกระเทือนการค้า เศรษฐกิจหรือความมั่นคงของประเทศ ตลอดจนกำหนดวิธีการลงโทษสมาคมการค้าเมื่อดำเนินการอันผิดกฎหมาย รวมทั้งการสั่งยุบเลิกสมาคมการค้า จึงเป็นการสมควรที่จะตรากฎหมายว่าด้วยสมาคมการค้าขึ้นโดยเฉพาะ

หมายเหตุพระราชบัญญัติสมาคมการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้ใช้บังคับมานานแล้ว ทำให้บทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สมควรแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดตั้งและการดำเนินการของสมาคมการค้าให้มีความคล่องตัวยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้